
ANIMACIJA CRKVENIH POZIVA U VJERONAUČNIM
UDŽBENICIMA ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE U HRVATSKOJ

Juraj Batelja, Zagreb

UDK: 372.826.8
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 7/2008.

Sažetak

Ovaj članak donosi analizu govora o svećeničkom pozivu u programima i udžbenicima za katolički vjeronauk u osnovnoj i srednjoj školi. Nastavne cjeline i jedinice vrednuje kako s teološko-pastoralnog, tako i s pedagoško-psihološkog aspekta. Polazišna točka ove analize su dokumenti crkvenog učiteljstva i Papine poruke upućene prigodom Svjetskog dana zvanja. U prvom dijelu progovara o pojmu kateheze uopće, želeći ukazati kako je i školski vjeronauk uvijek bio i treba ostati poučavanje u vjeri, oslušivanje odjeka riječi Onoga koji progovara.

U drugom dijelu autor istražuje kakav i koliko snažan odjek na učenika ostavljaju sadržaji i metode kojima se navedena tema obrađuje. Analizira i ulogu vjeroučitelja. Promatra je kao dio poslanja Crkve; uočava potrebu korelacije i ukorijenjenosti školskog vjeronauka u odnosu na Onoga koji zove, s Objavom te iskustvom Crkve u kojoj se nastavlja povijest spasenja. U pregledu izravne ili neizravne kateheze zvanja autor primjećuje nedostatnost aktualizacije vjeronaučnih tekstova u smislu izravnog upita učenicima na koji način oni odgovaraju na Božji zov kao i pitanja uzroka krize zvanja u današnjem svijetu.

Na kraju zaključuje kako je za mozaički i integralni pristup u obradi ove teme izuzetno osjetljiva uloga onoga koji poučava, kako uz pomoć udžbenika, tako i vlastitim svjedočenjem vjere.

Ključne riječi: zvanje, poziv, poslanje, kateheza, školski vjeronauk, Crkva, korelacija, pastiri, vjera, vjeronaučni udžbenik, program školskog vjeronauka, metoda.

UVODNE MISLI

Drugi vatikanski sabor u brojnim je dokumentima predstavio crkvena zvanja u svojoj zbilji, naravi i svrsi.¹ Bili su to konkretni pokazatelji prilika u Crkvi i društvu, na koje su posljedice 2. svjetskog rata, materijalizam i dekristijanizacija ostavili trajne negativne posljedice. Jedna od tih je i pomanjkanje crkvenih poziva. Uzroci njihova pomanjkanja su višestruki: izvanjski, uvjetovani krizom obiteljskog života, sekularizacije, urušavanja ljestvice vrednota, permisivizma koji ne naglašava slobodu, nego samovolju, prkos, uspješnost u društvu pod svaku cijenu² i unutarnji, nastali u samoj Crkvi, zbog kašnjenja u prilagodbi lika i svećeničkih dužnosti na promjenljive uvjete života kao i manjak uzora koji su kadri privući mlade na svećeništvo i tamo gdje ti uzori postoje, nedostatno ih se promiče.³

Svjedoci smo kako Crkva nastalu krizu crkvenih poziva nastoji nadvladati organiziranim i sveobuhvatnim pastoralom zvanja, a plod su porukâ koje su Pavao VI., Ivan Pavao II. i Benedikt XVI. uputili katoličkim vjernicima za *Svjetski dan molitve za zvanja* i dokumenti kojima središnje ustanove Katoličke crkve nastoje pridonijeti oživljavanju crkvenih poziva.⁴

¹ Spomenimo samo *Lumen Gentium*, koji donosi teološko trinitarni i kristocentrični temelj za pastoral zvanja, *Dei Verbum*, koji kriterij za ta zvanja predočuje u navještaju i čitanju Božje riječi; *Christus Dominus*, dok govori o službi biskupa postavlja temelj za jedinstven i organički pastoral zvanja, organiziran i usmjeren zajedničkim ciljevima cijele biskupije; *Presbyterorum Ordinis*, predočuje svećeničko zvanje kao službu Božjemu narodu te zadaću oko brige za svećenička zvanja; *Optatam Totius*, uključuje cijelu Crkvu u brigu za zvanja itd.

² Usp. M. O. Llanos, *Servire le vocazioni nella Chiesa. Pastorale vocazionale e pedagogia della vocazione*, LAS – Roma, 2005., str. 53-55; Gianola, P., *Magistero e Pastorale delle Vocazioni* u: *Dizionario di Pastorale Vocazione* (a cura del Centro Internazionale Vocazionale Rogate; dalje: DPV), Roma, 2002., str. 55.

³ Usp. M. O. Llanos, str. 56. Završni dokument Kongresa o svećeničkim zvanjima, koji je održan u Rimu od 5. do 10. svibnja 1997., govori o krizi zvanja uvjetovanoj raznolikostima političkih i društvenih prilika u Europi, osobito između zemalja smještenih na njenom istoku i zapadu, ali o nedostatku odgovarajućeg pastoralna zvanja u njima, usp. Papinsko djelo za crkvena zvanja, *Nova zvanja za novu Europu*, Zagreb, 2000., (dalje: *Nova zvanja za novu Europu*), br. 11a; promišljanje o svećeništvu u modernizacijskome stresu, usp. P. M. Zulehner, A. Hennesperger, "Hode i ne more se" (*Iz 40, 31*). *Svećenici u današnjoj kulturi*, Zagreb/Đakovo, 2001., str. 69.-73.

⁴ Osnatak Svjetskog dana molitve za zvanja (dalje: SDMZ) prvi se put spominje u pismu kojim je 23. siječnja 1964. kardinal A. Cicognani, tajnik Državnog tajništva Svete Stolice pismeno obavijestio Sv. kongregaciju za sjemeništa i učilišne ustanove, da je papa Pavao VI. odlučio utemeljiti SDMZ. Tu je Papinu

Ravnajući se odrednicama Sv. pisma, crkvene predaje i smjernicama crkvenog učiteljstva o crkvenim pozivima, proučio sam udžbenike i radne bilježnice za katolički vjeronauk u osnovnoj i srednjoj školi u Republici Hrvatskoj koje je odobrila Hrvatska Biskupska konferencija zajedno s priručnicima i programima i u njima pronašao jasno predstavljen, ali na nekim mjestima i manjkav govor o animaciji crkvenih poziva.

CRKVENI POZIVI U SLUŽBENIM CRKVENIM DOKUMENTIMA I ŠKOLSKI VJERONAUK

Ono što školskom vjeronauku daje posebno obilježje jest činjenica da prodire u dubinu učenikove osobe i uprisutnjuje evanđelje na specifičan način. U svijetu koji pred mladog čovjeka stavlja brojne izazove i različite vrijednosti, Isus Krist treba postati svjetionik, a vjeronauk djelovati poput kvasca u životu svakog pojedinog učenika i razredne zajednice.⁵

Dapače, prema Završnom dokumentu 2. međunarodnog kongresa delegata biskupskih konferencija za duhovna zvanja, u dijelu gdje se govori o školi i zvanju, ističe se da je nezamisliva škola u kojoj ne bi bilo govora o zvanjima. Naime, "gdje je u školi dopušten vjeronauk, on uvijek pruža priliku da se iznosi kršćanski pogled na svijet i na život i da se doprinosi orijentaciji u odnosu na zvanje".⁶ Teme koje se obrađuju, metode koje se koriste imaju jedan cilj: pomoći učenicima da bolje upoznaju i shvate kršćansku poruku, prepoznaju svoje mjesto u Crkvi i žive po evanđeoskim načelima.

Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi što ga je odobrila HBK na plenarnom zasjedanju u Zagrebu, 3. travnja 2003. godine, zbog uvođenja tzv. Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda 2006. godine u osnovnoškolski sustav prilagođen je i usklađen, kako potrebama vjerskog odgoja, novim društvenim i kulturnim

---

želju spomenuta Kongregacija oživotvorila 2. veljače 1964. obavijestivši sve biskupe svijeta o osnutku SDMZ, usp. *Seminarium*, (1964.). br. 1, str. 59.-61.

⁵ Usp. Kongregacija za kler, *Opći direktorij za katehezu* (dalje: ODK), Kršćanska sadašnjost i Nacionalni katehetski ured (dalje: NKU), Zagreb, 2000., str. 73.

⁶ Drugi međunarodni kongres delegata biskupskih konferencija za duhovna zvanja, *Razvoj pastoralna zvanja u mjesnim Crkvama. Završni dokument*, KS, Zagreb, 1983., (dalje: *Razvoj pastoralna zvanja u mjesnim Crkvama. Završni dokument*), br. 45.

prilikama, tako i potrebama korelacije vjeronauka s ostalim nastavnim sadržajima i predmetima u osnovnoj školi. Upravo su zato neke nastavne jedinice iz tog Programa u *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* koji je 2006. godine izdalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa premještene ili izostavljene. U svom radu referirat ću se upravo na nastavni plan i program iz 2006. godine.

Prenošenje vjere – kateheza

Budući da se katehezom naziva “sveukupno nastojanje Crkve da ljude učini Kristovim učenicima, da im pomogne vjerovati da je Isus Sin Božji, kako bi po vjeri imali život u njegovo ime, da ih odgaja i poučava u tom životu i da tako izgrađuje Tijelo Kristovo”,⁷ može začuditi izbjegavanje te riječi u udžbenicima, radnim bilježnicama i priručnicima za katolički vjeronauk u školama u RH. Naime, radi se o svjesnom razlikovanju specifičnosti školskog vjeronauka od župne kateheze. *Opći direktorij za katehezu*, pozivajući se na crkveno učiteljstvo, donosi ovo tumačenje: “Odnos između školskog vjeronauka i kateheze odnos je razlikovanja i komplementarnosti: ‘Postoji nerazrješiv vez i istodobno jasna razlika između vjeronauka i kateheze.’ Ono što školskom vjeronauku daje njegovo posebno obilježje, jest činjenica da je pozvan prodrijeti na područje kulture i imati veze s ostalim ljudskim znanjima. Naime, kao izvorni oblik služenja Riječi školski vjeronauk uprisutnjuje evanđelje u osobnom sustavnom i kritičkom procesu asimilacije kulture.”⁸

Ova definicija mogla bi nas dovesti u zabludu ako bi se nijekalo da u školskom vjeronauku ima mjesta za govor o crkvenim pozivima i za njihovu aktualizaciju u nastavnim jedinicama. Zabluda bi bila također i tvrdnja da se školski vjeronauk ne može držati katehezom. Naime, već u rano doba Crkve pouka u istinama vjere prozvana je “catechesis”, od glagola *κατηχέω* = poučavati naglas,⁹ gdje nauk nije drugo doli odjek već izgovorene riječi: Božje

---

⁷ Hrvatska biskupska konferencija, *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 1994., br. 4.

⁸ ODK, str. 65, br. 73.

⁹ Izraz “kateheza” ne nalazi se u Novom zavjetu, gdje se pojavljuje u navedenom glagolskom obliku sa značenjem: poučavati, usmeno naučavati, pripovijedati, usp. E. Alberich, *Kateheza, Religijsko-pedagoško katehetski leksikon*, Zagreb, 1991., str. 331.

riječi. U tom smislu kateheza je u prvom redu ponovni odjek riječi Božje po glasu katehista, vjeroučitelja.

Ivan Pavao II. je ustvrdio da kateheza "ima za cilj shvaćanje Kristova misterija u svjetlu Božje riječi tako da bi čitava ljudska osoba bila prožeta tom riječju. Promijenjen djelovanjem milosti u novo stvorenje, kršćanin počinje slijediti Krista, unutar Crkve sve više misliti kao on, suditi poput njega i djelovati u suglasnosti s njegovim zapovijedima i s nadom na koju smo pozvani".¹⁰ Ne čudi stoga zaključak kako "možemo školski vjeronauk shvatiti kao daljnju pripravu učenika za sakramente i uvijek prisutan poticaj za život u župnoj zajednici".¹¹

Stoga se može ustvrditi da "kateheza i zvanje nisu dvije različite stvarnosti niti teško spojivi, jer 'dar zvanja je Božja tajna' (Pavao VI.) i rađa se, osobito iz djelovanja Božje riječi i slušanja koje trajno odgaja baš kateheza. Naime, kateheza u pozivnom duhu, u svom progresivnom putu i jedinstvenom rastu vjere, mora voditi vjernike, osobito mlade generacije, promatrati kršćanski život kao odgovor na Božji poziv, započeti ih i pratiti ih do prihvaćanja osobnog dara zvanja".¹²

U *Poruci za dan duhovnih zvanja 1991.* Ivan Pavao II. je, govoreći o poučavanju glede oživljavanja crkvenih zvanja, istaknuo ovo: "Kateheza se, naime, ne može zadovoljiti naučavanjem vjerskih istina, nego mora imati za cilj da potakne kod čovjeka odgovor tako da svaka osoba preuzme osobnu ulogu u Božjem planu spasenja i da bude spremna na darivanje vlastitog života u poslanju Crkve. U ovo se može uključiti i spremnost da se uže slijedi Krista u ministerijalnom svećeništvu ili u posvećenom životu."¹³

---

¹⁰ *Catechesi tradendae*, br. 20; usp. Ivan Pavao II., *Poruka Svetog Oca za dan duhovnih zvanja 1991.*, Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke (dalje: SVNZ), 78 (1991), br. 2, str. 34-35.

¹¹ J. Šimunović, *Doprinos školskoga vjeronauka u odgoju djece i mladih za euharistijsko slavlje*, Katehetske škole za vjeroučitelje osnovnih i srednjih škola. Za trajni odgoj u vjeri, Zbornik radova, uredio: I. Pažin, Zagreb, 2006., str. 115.

¹² C. Bissoli, *Catechesi, Dizionario di Pastorale Vocazione* (a cura del Centro Internazionale Vocazionale Rogate), Roma, 2002., str. 190.

¹³ Ivan Pavao II., *Poruka Svetog Oca za dan duhovnih zvanja 1991.*, SVNZ, 78 (1991), br. 2, str. 34. U poruci za Dan duhovnih zvanja 1991., Ivan Pavao II. će istaknuti da je "potrebna (...) kateheza koja će pružiti vodstvo pri izboru životnog puta", SVNZ, 78 (1991), br. 2, str. 34, 35. "Katehete, učitelji, odgojitelji ... sjetite se: služenje mladima jest služenje Crkvi", Ivan Pavao II., *Papina poruka za dan zvanja 1985. god.*, SVNZ, 72 (1985), br. 1, str. 86.

Crkva – majka zvanja

Već spomenuti Zaključni dokument *Kongresa o svećeničkim zvanjima i o zvanjima posvećena života u Europi* uči da je Crkva “majka zvanja jer ih snagom Duha rađa iz svoje nutrine, štiti, hrani i podržava ih”. Ona je “zajednica, koja je svjesna da je pozvana, a istodobno je svjesna da mora neprestano pozivati”.¹⁴ A njezino iskustvo uči da se ne mogu roditi zvanja tamo gdje se autentično ne živi crkveni duh.¹⁵

Da bi školski vjeronauk u svom odgojnom procesu mogao udovoljiti pozivnom zadatku, Crkva kao “majka zvanja” upozorava na potrebu ponajprije svjedočanstva različitih zvanja, osobito onog koje daju sami odgojitelji, vjeroučitelji. Zatim je, od ne manje važnosti za oživljavanje zvanja, susret učenika s kršćanskom antropologijom u povijesti spasenja. Naime, u njoj “učenici otkrivaju vrijednost osobe, koja je objekt božanske ljubavi, povezanu s njenim zemaljskim poslanjem i besmrtnim određenjem. Dakle, poštovanje i ljubav prema sebi, prema drugima, prema svima. Osim toga, prihvaćanje života i vlastitog zvanja valja upraviti prema volji Božjoj, a ta je neizostavno i pozivnoga značaja.”¹⁶

U odnosu na Crkvu svaki je poziv *služba*, ukorijenjena u čistoj nezasluženoj dara. Naime, Božji poziv je dar zajednici na zajedničku korist u dinamizmu mnogih ministerijalnih dužnosti.

Također u odnosu na svijet svaki poziv jest *poslanje*. To je život koji se živi u punini, jer se živi za druge poput Isusova života. Prema tome, kao takav on jest začetnik života: “život rađa život”. Odatle je “unutarnje sudjelovanje svakoga poziva u apostolatu i u poslanju Crkve, početak Kraljevstva. Poziv i poslanje čine dva lica iste prizme. Određuju dar i doprinos svakoga čovjeka i žene Božjemu planu, na sliku i priliku Isusovu”.¹⁷

Stoga je svaki poziv *znak*, poseban način otkrivanja lica Gospodina Isusa. “Jer ljubav nas Kristova obuzima” (2 Kor 5,14). I tako je Isus onaj koji pokreće i koji je konačan model za svaki odgovor na Božje pozive. Upravo u tome su svrha i cilj katoličkoga

¹⁴ *Nova zvanja za novu Europu*, br. 19d.

¹⁵ Drugi vatikanski sabor je u konstituciji *Radost i nada* ustvrdio, kako s pravom možemo smatrati “da je budućnost čovječanstva u rukama onih koji budu znali budućim pokoljenjima pružiti razloge života i nade”, GS, br. 31.

¹⁶ Usp. M. O. Llanos, str. 78.

¹⁷ *Nova zvanja za novu Europu*, br. 19c.

vjeronauka u osnovnoj školi, da po *Programu katoličkoga vjeronauka* vjeroučenike osposobi “za kvalitetno življenje svojega poslanja i služenja u Crkvi”.¹⁸

Jasan i prepoznatljiv govor o crkvenim zvanjima

Sv. Augustin je ulogu vjeroučitelja ili katehete predočio ovim riječima: “... i sve to što govoriš, govori na taj način da tvoj slušatelj može vjerovati slušajući te, nadati se vjerujući, i ljubiti nadajući se”.¹⁹

Dekret 2. vatikanskog sabora o apostolatu laika govori o potrebi kako “djecu treba tako odgajati da, nadilazeći okvire obitelji, otvore duh prema zajednicama, crkvenim i civilnim. U mjesnoj zajednici župe treba ih tako prihvatiti da u njoj steknu svijest da su živi i aktivni članovi Božjega naroda ... Isto tako i škole, zavodi i katoličke ustanove koje služe formiranju imaju zadatak da u mladima njeguju katolički duh i apostolsku akciju”.²⁰

U svojoj poruci za 26. svjetski dan molitve za duhovna zvanja godine 1989., Ivan Pavao II. je u tom vidu dao jasne odrednice: “Što koristi pripremanje na život ako ne omogućava razumijevanje božanskog poziva što ga svatko u sebi nosi? Tek takav način odgoja pomaže da mladi ljudi shvate svoj poziv u Crkvi i društvu. Škola koja istinski odgaja ne smije o pozivu govoriti samo općenito nego treba također upućivati na različite konkretne mogućnosti tog poziva uključujući i one koji zahtijevaju potpuno predanje radi Kraljevstva Božjega ... Odgojitelji [u katoličkim školama, potom valjda i na katoličkom vjeronauku, op. J. B.] trebaju svojim učenicima posredovati Kristov poziv na pedagoški odmjeren i razumljiv način.”²¹

Te smjernice je Ivan Pavao II. učinio još razumljivijima u *Poruci za dan duhovnih zvanja godine 1991.*, ovim riječima: “Dragi vjeroučitelji, kako je važno i delikatno vaše poslanje! O vašoj službi ovisi kršćanski rast i razvoj djece i mladih koji su vam povjereni

---

¹⁸ Hrvatska biskupska konferencija i Nacionalni katehetski ured, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Zagreb, 2003., (dalje: Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi), str. 38.

¹⁹ Augustin, *De catechizandis rudibus*, 5, 6.

²⁰ *Apostolicam actuositatem*, br. 30.

²¹ Ivan Pavao II., *Papina poruka za 26. svjetski dan molitve za duhovna zvanja*, SVNZ, 76 (1989), br. 2, str. 40.

(...). Neka vaše služenje u katehetskoj službi vodi vjera hranjena molitvom i podržavana iskrenim kršćanskim životom. Postanite stručnjaci u govoru mladim ljudima današnjice. Želim da postanete uspješni i vjerodostojni učitelji u naviještanju evanđeoskog ideala kao sveopćeg poziva. Također želim da osvijetlite značenje i vrijednost različitih zvanja posvećenoga života.”²²

Zahtjev da govor o crkvenim zvanjima ima svoje zakonito mjesto u školskom vjeronauku, Ivan Pavao II. je ponovio i u poruci za 35. svjetski dan molitve za zvanja, godine 1998., sljedećim riječima: “I vi, učitelji, katehisti, pastoralni animatori i svi drugi koji vršite odgojne zadaće, osjetite se suradnicima Duha u svojoj važnoj i napornoj službi. Pomozite mladima osloboditi srca i pameti od svega što im sputava hod; potičite ih da daju ono najbolje od sebe u trajnom nastojanju ljudskoga i kršćanskoga rasta; oblikujte im svjetlom i snagom evanđeoske riječi i najdublje osjećaje, tako da mogu, budu li pozvani, ostvariti svoj poziv za dobro Crkve i svijeta.”²³

Tako shvaćeno poučavanje istina vjere i kršćanskog poziva, rasvijetlit će mnogostruke situacije života poučavajući svakoga da živi vlastito kršćansko zvanje u svijetu.²⁴ I ako je kateheta prije svega svjedok, ta će se dimenzija zvanja pojaviti još očitije.²⁵

U odnosu na vjeroučitelja i katehista animacija zvanja ne razlikuje se od uloge koju imaju u službi svjedočanstva, poučavanja i odgoja, ali uz to u njima mora postojati osjetljivost, svijest, priprava i stručnost u redu govora u zvanju, jer zvanje treba znati katehizirati.²⁶

²² Ivan Pavao II., *Poruka Svetog Oca za dan duhovnih zvanja 1991.*, SVNZ, 78 (1991), br. 2, str. 35; “Preporučam vjeroučiteljima, da dosljednom složnošću u naučavanju predstavljaju ovaj božanski dar, kojega je Gospodin podijelio svojoj Crkvi.”; Ivan Pavao II., *Poruka Sv. Oca za dan zvanja 1992. – 10. svibnja 1992.*, SVNZ, 79 (1992), br. 2, str. 38.

²³ *Poruka Svetoga Oca za 35. svjetski dan molitve za zvanja – 3. svibnja 1998.*, SVNZ, 85. (1998), br. 1, str. 25.

²⁴ Usp. *Lumen gentium*, br. 12; 35; 40-42.

²⁵ Usp. *Catechesi tradendae*, 37, 39; ODK, 86.

²⁶ Usp. C. Bissoli, str. 190.

SVEĆENIČKI POZIV U VJERONAUČNIM UDŽBENICIMA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Uvodne napomene

Osnovna škola pripada obveznoj razini odgoja i obrazovanja. Cilj joj je stjecanje širokog i općeg znanja o svijetu, prirodi, društvu, ljudskim dostignućima, o drugima i o sebi. Školski katolički vjeronauk kao izborni predmet stavlja naglasak na cjeloviti odgoj čovjeka, promicanje osobnih i općeljudskih vrednota u svjetlu vjere i Objave. Riječ je, dakle, o konfesionalnom vjeronauku čiji se sadržaji moraju poučavati i prenositi unutar poslanja i iskustva Kristove Crkve. "Crkva školskim vjeronaukom želi bitno pridonijeti susretu djece i mladeži s porukom Isusa Krista. Cilj joj je da učenici, u perspektivi kršćanske objave i crkvene tradicije, 'istinito i sigurno' upoznaju vjeru kojoj pripadaju, da dublje spoznaju Kristovu osobu i cjelovitost evanđeoskog navještaja."²⁷ Upravo zbog toga bilo kakav govor o svećeničkom pozivu koji isključuje stvarnost poslanja Crkve ne bi imao pravo usmjerenje. Uostalom, i sami vjeroučitelji postaju dio tog poslanja jer poučavaju ne u svoje, već u ime Crkve, tj. Krista. Ovim radom analiziram ponajprije eksplicitni govor o toj temi, ali i one sadržaje koji implicitno ostavljaju mogućnost da se unutar njih također dotakne pitanje osobnog odgovora na Božji zov.

"Učimo ljubiti Boga i ljude" - prvi razred osnovne škole

Budući da je riječ o najmlađima, sve su teme vrlo kratke i jednostavne. Tekstovi su rijetki, najčešće biblijski i popraćeni slikama. To što je riječ o najmlađima, nimalo ne umanjuje važnost govora o pozivu jer "što se tiče svećeničkog i redovničkog zvanja, nema sumnje da je velik broj tih zvanja rođen zahvaljujući ispravnoj katehezi u djetinjstvu i mladosti".²⁸ Tema specifično svećeničkog poziva ne obrađuje se izravno. Međutim, na nekoliko se mjesta govori o Isusovu pozivu apostolima. Tako se u *V. cjelini: Isus susreće ljude u 1. nastavnoj jedinici: Isus poziva ljude u svoju službu* učenici po prvi put susreću s pojmovima: poziv, apostol, Isusov prijatelj, poslanje, što djecu potiče na razmišljanje i o

---

²⁷ Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi, str. 8-9.

²⁸ *Catechesi tradendae*, br. 39.

svećenicima.²⁹ Praktički ne postoji odlomak evanđelja koji ne bi imao značenje poziva. Sam Program katoličkoga vjeronauka potiče vjeroučitelje da baš u ovoj dobi u već postojeće materijale ugrade i svoje vlastito svjedočanstvo i iskustvo vjere.³⁰ To znači da je uloga i zadatak vjeroučitelja u ovoj dobi da dade svoj doprinos obogaćenju i proširenju prezentiranih tema.

“Rastimo u zahvalnosti” - drugi razred osnovne škole

Pedagoški gledano prvi i drugi razred čine jednu cjelinu. Budući da dijete u drugom razredu već dobro čita, piše i pamti, to se neke teme mogu bolje i dublje obraditi. Ako je jedna od zadaća vjeronauka u ovom godištu pospješiti identifikacijski proces djeteta s vrednotama koje otkriva,³¹ onda je i u govoru o pozivu važno o tome voditi računa.

Udžbenik u *IV. cjelini: Isusovi prijatelji u 2. nastavnoj jedinici: Isus treba ljude za svoja djela* donosi slikovni i tekstualni prikaz Isusova poziva učenicima. Radi se o tekstu iz četvrtog poglavlja Matejeva evanđelja. U obradi se posebno ističu riječi “poziv” i “poslanje”. U rubrici “za one koji žele znati više” predlaže se da učenik nekoga od starijih pita što znači biti svećenik, redovnik ili redovnica.³² A upravo bi to trebao biti zadatak vjeroučitelja i same teme.

U metodičkim uputama Programa iz 2003. predlaže se i razgovor s učenicima na temu “Isusovi učenici danas”.³³ Na prvome mjestu tu bi trebalo istaknuti svećenike kao one koji na osobit način odgovaraju na Isusov poziv: “Pođi za mnom!”

“Za stolom ljubavi i pomirenja” - treći razred osnovne škole

Dijete u trećem razredu počinje biti realnije, počinje razmišljati o samome sebi uspoređujući se s drugima i izmjenjujući svoja iskustva s onima koji ga okružuju. To omogućuje sve bolje

---

²⁹ J. Jakšić, i skupina autora, *Učimo ljubiti Boga i ljude*, Udžbenik za katolički vjeronauk prvoga razreda osnovne škole, Zagreb, ⁵2007., str. 48-49.

³⁰ *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, str. 58.

³¹ *Usp. Isto*, str. 86.

³² J. Jakšić i skupina autora, *Rastimo u zahvalnosti*, Udžbenik za katolički vjeronauk drugoga razreda osnovne škole, Zagreb, ⁵2007., str. 48-49.

³³ *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, str. 100.

izgrađivanje zajedništva, kako u školi, tako i izvan nje. Ako k tome pridodamo i činjenicu da je to razdoblje kad djeca primaju i prvu pričest, možemo zaključiti da je ovo godište pogodno za stvaranje duhovnog ozračja u kojem se učenik sprijateljuje s Isusom i razmišlja u susretu s njime – najsnažnije u Euharistiji. Bez Euharistije nema Crkve, a bez svećenika nema Euharistije. Zato se kroz čitavu VI. cjelinu: *U Euharistiji – Isus je među nama* može provlačiti i govor o predvoditelju euharistijskog slavlja, tj. svećeniku.

Kao priprema za Euharistiju može poslužiti i govor o sakramentu pomirenja. U V. cjelini: *Isusov poziv na pomirenje* u 5. nastavnoj jedinici: *Sakrament obraćenja i pomirenja* u obradi sakramenta pomirenja ne spominje se nigdje uloga svećenika,³⁴ iako se u odgojno-obrazovnim postignućima navodi: “Uočiti i razumjeti ovlast opraštanja grijeha što ga je Isus dao svojim učenicima.”³⁵

Tema Božjeg poslanja dotaknuta je i u III. cjelini: *Bog je naš spasitelj*, gdje se putem prikazane povijesti spasenja kroz Mojsijev život djeci daje do znanja da Bog posebno odabire pojedince za velika djela, tj. da Bog traži od čovjeka suradnju.³⁶

“Na putu vjere” - četvrti razred osnovne škole

Kao što je biskup Đuro Hranić napomenuo i u predgovoru udžbenika, sada je vrijeme da se ono što je naučeno u prve tri godine primijeni u život desetogodišnjaka. Udžbenik nastoji povezati Božju riječ i svakodnevni život otkrivajući učenicima temeljne poruke i istine naše vjere. To se ostvaruje u sadržanoj dinamici cjelina o svijetu, Bogu, Isusu i Crkvi.

Budući da su teme obrađene mozaično, isprepleću se i nadopunjuju, potrebno ih je dobro poznavati i sagledavati u cjelini.³⁷ Cilj je, dakle, ovog godišta da učenici svoju kršćansku

---

³⁴ Usp. I. Pažin i skupina autora, *Za stolom ljubavi i pomirenja*, Udžbenik za katolički vjeronauk trećega razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 67-68.

³⁵ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb, 2006., (dalje: *Nastavni plan i program za osnovnu školu*), str. 345.

³⁶ I. Pažin i skupina autora, *nav. dj.*, str. 23-36.

³⁷ I. Pažin – A. Pavlović, *Na putu vjere*, Udžbenik za katolički vjeronauk četvrtoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 5-6.

vjeru doživljavaju i shvaćaju kao mogućnost razumijevanja i tumačenja temeljnih životnih stvarnosti i vrednota.

U tom mozaiku nekoliko je "kamenčića" kojima se ocrtava lik svećenika. U *IV. cjelini: Isus je Sin Božji – Njega slušajte!* u *6. nastavnoj jedinici: Petrova ispovijest – Isus je Sin Boga živoga* u rubrici "za one koji žele znati više" govori se o papinstvu: "Pape su nasljednici svetoga Petra apostola" i predlaže da učenici opišu lik Ivana Pavla II.³⁸

Govor o Petru i papinstvu dobro se uklapa u kasniji govor o Crkvi. *VI. cjelina: Gradimo Kristovu Crkvu* u *3. nastavnoj jedinici: Crkva u šarenim bojama i licima* donosi se opis kako se Crkva širila i objašnjava hijerarhijsko funkcioniranje Crkve. Također se govori o ulozi svakog pojedinca u zajednici Crkve i u okviru Božjeg spasenjskog plana: "Crkvu su vodili apostoli, na čelu sa svetim Petrom. (...)

U Crkvi su svi vjernici po krštenju jednaki, ali postoje različite službe i darovi da bi ona mogla živjeti i ispuniti ono što je Krist želio. U Crkvi zato imamo papu, biskupe, svećenike i vjernike laike. Svatko od njih ima posebno mjesto i posebnu službu. Papa u Kristovo ime upravlja i vodi Crkvu u zajedništvu sa svim biskupima svijeta. Biskupi se brinu o Crkvi u raznim krajevima svijeta. To su biskupije. Svećenici služe vjernicima po župama, propovijedaju evanđelje i dijele sakramente."³⁹

Općenito o samom tajanstvenom iskustvu oslušivanja nutrine kratko se piše u *VI. cjelini: Gradimo Kristovu Crkvu* u *1. Izbornoj temi: Bog poziva ljude na put dobrote*. Nažalost, indirektno govorenje o oslušivanju Božjeg poziva riječima: "Čudno je kako ponekad – kada je oko mene samo tišina – čujem mnogo toga",⁴⁰ ne upućuje ni izravno ni neizravno na crkveni poziv.

"Ja sam put" - peti razred osnovne škole

U ovoj dobi kod učenika je izraženo identificiranje s popularnim osobama iz javnog života. "Pedagogija heroja ili živih uzora posebno je prikladna za tu dob."⁴¹ Naročito ih privlače junaci koji pomažu drugima, koji su sposobni, snažni, nesebični... Upravo zato se kroz

³⁸ Isto, str. 68.

³⁹ Isto, str. 88.

⁴⁰ Isto, str. 96.

⁴¹ Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi, str. 154.

likove Abrahama, Izaka, Jakova, Isusa Krista, apostola Petra i Pavla u njima želi stvoriti uzore i ugraditi prave vrednote. Iz samog naslova jasno je da je središnja tema i lik ovog godišta Isus Krist. On je središte kršćanskog života, pa tako i ovog udžbenika iako se u prvom dijelu o njegovu liku i djelu još ne govori.

U ovakvoj impostaciji tema i cjelina uz malo kreativnosti i razboritosti svećenik kao uzor, kao životni put može se vrlo dobro obraditi.

Konkretno, u *IV. cjelini: Počeci biblijske povijesti za 2. nastavnu jedinicu: Abraham, Izak i Jakov* u službenom planu i programu među odgojno obrazovnim postignućima općenito se kao cilj navodi: "Povezivanjem biblijskoga i suvremenoga iskustva otkriti i vrjednovati značenje poziva u svakidašnjem životu."⁴² Da je preko spomenutih likova potrebno govoriti o pozivu, potvrđuju i sljedeće misli: "Biblijski Bog jest pozivajući, onaj 'koji poziva' (Rim 9,12) (...). Doduše, Božji poziv je ponajprije bio upućen narodu, kojega si je u svijetu izabrao za svjedoka, (...) ali i pojedincu. Poziv pojedincu nositelj je poslanja naroda."⁴³ Česti kontakti sa Svetim pismom pomažu da se shvati način i geste kojima Bog izabire i poziva.

VI. cjelina: Isus Krist – ostvaritelj novoga svijeta, 3. nastavna jedinica: Isusovi učenici – svjedoci istine i ljubavi dosta opširno govori o izboru dvanaestorice, počecima Crkve, ulozi žena u Isusovoj službi, poslanju i zadacima apostola. U drugom dijelu lekcije kao svojevrsna aktualizacija poslanja nalazi se podnaslov "Isusovi učenici danas", gdje se govori o Crkvi danas, ustrojstvu i službama, tj. nastavku Isusova djela po životu vjernika.⁴⁴

Ovdje možda nedostaje izravnije suočavanje učenika s pitanjem: "Jesi li ti spreman prihvatiti Isusov poziv?" To je važno, jer ono što povezuje govor o pozivu apostola i današnjeg čovjeka jest činjenica da su pozivi učenika i apostola posljedica osobne Isusove inicijative. Isusov izbor je slobodan, ne zamara se razmišljanjem o sposobnostima pozvanih, ni o njihovim planovima.⁴⁵ Kao nekad, tako i danas Isus izabire ljude iz naroda za narod.

Misijsko poslanje Crkve dotaknuto je na marginama lekcije u rubrici "za one koji žele znati više", gdje stoji: "Mnogi svećenici,

---

⁴² *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, str. 351.

⁴³ K. Hemmerle, *Ruf/Beruf/Berufung, Praktisches Lexikon der Spiritualität* (Ch. Schütz), Herder-Freiburg, 1988., str. 1066-1067.

⁴⁴ Usp. R. Razum, *Ja sam put*, Udžbenik za katolički vjeronauk petoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 86.

⁴⁵ M. O. Llanos, *Servire le vocazioni nella Chiesa*, nav. dj., str. 20.

redovnice, redovnici i ostali vjernici odlaze u daleke zemlje u kojima ljudi ne poznaju Isusovu Radosnu vijest. Za njih kažemo da odlaze u misije i nazivamo ih misionarima.”⁴⁶

Spomenuta angažiranost kršćana želi se kod učenika predstaviti i kroz likove sv. Petra i Pavla. O tome govori *VII. cjelina: Život prvih kršćana. Uloga sv. Petra i sv. Pavla u širenju Isusove poruke, 3. nastavna jedinica: Život apostola Pavla.*

Na nekoliko se stranica proteže govor o sv. Pavlu, a njegovo se obraćenje može lijepo uklopiti u govor o pozivu. U Nastavnom planu i programu među odgojno obrazovnim postignućima se navodi: “(...) razvijati osjećaj odgovornosti za širenje Radosne vijesti u vlastitoj sredini.”⁴⁷

Kao i u VII. cjelini u *VIII. cjelini: Kršćani među nama: uzori vjere u Hrvatskome narodu u 1. nastavnoj jedinici: Biti Kristov učenik – poziv i poslanje te 2. nastavnoj jedinici: Uzori vjere u Hrvatskom narodu* nastavlja se s upoznavanjem učenika s uzorima vjere i poziva. U naputcima plana i programa za ovu jedinicu stoji: “(...) uočiti ljepotu i zahtjevnost kršćanskog puta; prepoznati i usporediti različite životne pozive; uočiti i ispravno vrjednovati vlastiti životni poziv.”⁴⁸

“Pozvani na slobodu” - šesti razred osnovne škole

Učenici u dobi od 12. do 13. godine postaju sve sposobniji za konkretno, ali i apstraktno mišljenje. Počinju pomalo “filozofirati” i povezivati svoja iskustva i znanja. Izlaze iz djetinjstva i ulaze u pubertet, što je za njih svakako težak, ali važan prijelaz. “Riječ je o fazi određenoga unutarnjeg nemira (...), i interesa za angažman u vanjskome svijetu.”⁴⁹ Općenita svrha vjeronauka u šestom razredu jest da se učenici upoznati s događajima iz povijesti spasenja osvjedoče da je Bog onaj koji im daje pravu i potpunu slobodu.

U *II. cjelini: Iz ropstva u slobodu – Bog vodi svoj narod u slobodu* opisuje se Mojsijev životni poziv. Pred njim je bio izbor: uživati povlastice položaja na faraonovu dvoru ili dijeliti bijedu svoga naroda kako bi izvršio ono što Bog od njega želi. Na kraju

⁴⁶ R. Razum, *Ja sam put*, Udžbenik za katolički vjeronauk petoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 86.

⁴⁷ *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, str. 352.

⁴⁸ *Isto*, str. 352.

⁴⁹ *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, str. 175.

lekcije učenicima se kroz pitanja posvješćuje činjenica da Bog i danas zove i šalje pojedince za velika djela.⁵⁰

Kao nastavak i nadogradnja gradiva iz 4. razreda obrađuju se dvije cjeline o Crkvi. Neki od ciljeva tih cjelina su: "Poznavati različite službe u Crkvi. Prepoznati vlastito mjesto i zadaću u Crkvi. Biti spreman na osobni angažman u Crkvi, odnosno svojoj kršćanskoj zajednici."⁵¹ To je najprikladnije mjesto za govor o svećeničkom pozivu.

U IV. cjelini: *Crkva – novi Božji narod u 1. nastavnoj jedinici: Crkva – zajednica Isusovih učenika* obrađuje se Pavlov opis Crkve kao tijelo s mnogo udova i navode se različite službe. "U kršćanskoj zajednici svi imaju određene službe: veliki i mali, pastiri, redovnici i redovnice, očevi i majke, katehete i vjeroučitelji..."⁵²

U istoj cjelini u 2. nastavnoj jedinici: *Pastiri Kristove Crkve* na dvije se stranice detaljno obrađuje struktura Crkve kao hijerarhijski uređene zajednice. Spominje se sakrament Svetog reda i njegovi stupnjevi. Jasno se razlikuju ključni pojmovi: pastiri, kler, prezbiteri. Na kraju lekcije objašnjen je smisao i povijest celibata kao način života Bogu posvećenih ljudi.⁵³

Osim dijecezanskih svećenika, s kojima se učenici najčešće susreću, u sljedećoj jedinici: *Redovnici i redovnice u Crkvi* upoznaju se s posebnim oblikom življenja Božjeg poziva – s redovništvom. Prema planu i programu cilj ove jedinice je "usvojiti i razumjeti pojmove poziv, redovi, redovnici i redovnice, (...) uočiti važnost redovništva u životu Crkve".⁵⁴

Udžbenik donosi biblijski tekst o pozivu apostola (Mt 4, 18-22) te opisuje pojavu i smisao redovništva: "Postoje žene i muškarci koji se smatraju od Boga pozvanima da na jedan otvoreniji i drukčiji način žive ljubav i zajedništvo. Odriču se vlastite obitelji kako bi se posvetili misiji primljenoj od Boga (...). Isus mnoge zove da ga slijede. (...) Različiti su oni koji se odzivaju Isusovu pozivu. Mnogi tako daruju vlastiti život kako bi služili najpotrebnijima."⁵⁵

---

⁵⁰ Usp. R. Razum, *Pozvani na slobodu*, Udžbenik za katolički vjeronauk šestoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 22.

⁵¹ *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, str. 186.

⁵² R. Razum, *Pozvani na slobodu*, nav. dj., str. 52.

⁵³ Usp. *Isto*, str. 54-57.

⁵⁴ *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, str. 354.

⁵⁵ R. Razum, *Pozvani na slobodu*, nav. dj., str. 58.

Poimence se navode neki poznati redovnici, poput sv. Franje, sv. Dominika, sv. Benedikta, sv. Ivana Bosca, sv. Klare, Majke Terezije.

“Zajedno u ljubavi” - sedmi razred osnovne škole

U fazi predadolescencije u vjeronaučnoj nastavi ide se za onim pitanjima koja posebno “pogađaju” tu dob. Učenici sve promatraju iz svojeg subjektivnog svijeta i kroz prizmu svojih briga. U prvom redu to je pitanje autoriteta, slobode, spolnosti. Sve što se obrađuje u ovoj dobi ima izravan i velik utjecaj na njihove moralne stavove. Svećenički poziv na prvi pogled nije im atraktivan kao životni poziv, već kao uzor i primjer.

Izravnog govora o svećeništvu u ovom godištu nema. Međutim, kad se u *II. cjelini: Dekalog – pravila za život u ljubavi i slobodi*, u *6. nastavnoj jedinici: Dostojanstvo ljudskog tijela i bračna čistoća* govori o spolnosti pod vidom 6. Božje zapovijedi među oblicima življenja krjeposti čistoće kaže se: “Ljubav je temeljni i urođeni poziv svakoga ljudskog bića. Šesta nas zapovijed poziva da uredno i čisto živimo svoju spolnost kao izraz ljubavi. Tri su različita oblika krjeposti čistoće: bračna, udovička i djevičanska čistoća.”⁵⁶ Na ovom se mjestu učenicima ponovo može objasniti smisao svećeničkog celibata pod vidom ljubavi prema Bogu i ljudima.

Osim toga *IV. cjelina: Proroci – Božji glasnici* vrlo slikovito i upečatljivo predočuje način i svrhu Božjeg poziva. U *1. nastavnoj jedinici: Proroci govore u Božje ime* udžbenik ističe značenje riječi poziv i poslanje, doduše u kontekstu proroka, ali se može proširiti i na pitanje svećeničkog poziva.⁵⁷ Pozivna priča proroka usredotočena je na njihovu proročku službu, kao što krštenje za Isusa određuje njegovo poslanje – odlučan korak, pravo i vlastito započinjanje službe. Nema konkretne provjere pozvanoga.⁵⁸

Shodno tome i u uputama Nastavnog plana i programa navodi se kako je potrebno “posvijestiti da smo i mi danas svi pozvani vršiti proročku službu”.⁵⁹

⁵⁶ J. Periš, i skupina autora, *Zajedno u ljubavi*, Udžbenik za katolički vjeronauk sedmoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 56.

⁵⁷ *Isto*, str. 86-89.

⁵⁸ Usp. M. O. Llanos, *Servire le vocazioni nella Chiesa, nav. dj.*, str. 19.

⁵⁹ *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, str. 358.

Poziv je najtješnje povezan s iskustvom vjere. Nema poziva ni odziva bez vjere. Zato kad se u *VII. cjelini, u jedinici: Živimo u vjeri, nadi i ljubavi* govori o krjeposti vjere potrebno ju je promatrati kao dar, jednako kao i dar poziva.

“*S Kristom u život*” - osmi razred osnovne škole

U ovom se godištu još više od ostalih osjeća odbojnost učenika prema autoritetu i nametnutim rješenjima. U želji da postanu odrasli ljudi učenici traže da se prema njima postavimo kao prema suradnicima. Potrebno im je o temeljnim životnim pitanjima dati objektivnu i argumentiranu informaciju.

U Programu iz 2003. opći ciljevi vjeronaučne nastave već otkrivaju nekoliko mjesta gdje će se govoriti o pozivu. “Otkriti i upoznati temeljne kršćanske vrednote vezane uz prijateljstvo, brak i celibat. (...) Upoznati i prihvatiti svoju zadaću i poslanje u svijetu, osobito osobni poziv i zadaću da s Bogom ‘sustvaramo’ bolji svijet – kulturu mira i civilizaciju ljubavi.”⁶⁰

Govoriti o svećeništvu u 8. razredu možda ima najviše smisla upravo zato što u ovom razdoblju učenici najviše razmišljaju o odabiru životnog puta. U svom predgovoru biskup Marin Srakić izravno progovara o odabiru životnog zvanja i potiče na oslušivanje Božjeg govora u vlastitoj nutrini: “Dobro je slušati savjete ljudi. No svakako treba poslušati i govor svoga srca. Ako se u dubini svoje duše otvorite susretu s Isusom, vjerujte da vam i On ima što reći.”⁶¹ Iz navedenih općih ciljeva uočavamo da se o svećeničkom pozivu eksplicitno govori unutar prve cjeline u nekoliko tematskih jedinica:

I. cjelina: Upoznajmo i izgrađujemo svoj život, 2. nastavna jedinica: Prijateljstvo i ljubav: Odmah na početku školske godine svećenički poziv se više puta spominje i prezentira učenicima kao način življenja svoje vjere i svoje spolnosti. Govoreći o putovima ljubavi udžbenik donosi sljedeće mogućnosti:

“Ako čovjek uloži svoj život u nešto veliko, ako ima cilj za koji se nesebično žrtvuje, on se tada rodio za ljubav. Potrebno je izići iz svoje čahure sebičnosti i okrenutosti osobnim interesima i pronaći svoj vlastiti put ljubavi: u bračnom i obiteljskom životu, u

---

⁶⁰ Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi, str. 228.

⁶¹ J. Periš i skupina autora, *S Kristom u život*, Udžbenik za katolički vjeronauk osmoga razreda osnovne škole, Zagreb, 2007., str. 5.

životu posvećenom Bogu te u predanosti braći ljudima obavljajući svakodnevni posao.”⁶²

Ovdje se, dakle, samo najavljuje ono što se u sljedećoj jedinici detaljno obrađuje.

I. cjelina: Upoznajmo i izgrađujemo svoj život, 3. nastavna jedinica: Brak i celibat – oblici kršćanskog života: Ova jedinica u prvom dijelu na nekoliko stranica donosi značenje i ciljeve braka, a onda i pitanje svećeničkog poziva. Toj temi su posvećene dvije i pol stranice. Pod naslovom “Poći za Kristom” govori se i o trenutku kako netko osjeti Božji poziv, zatim o procesu rasta i odgoja u zvanju, smislenosti celibata:

“Ono što nam možda prvo padne na pamet kada razmišljamo o beženstvu ‘radi kraljevstva Božjega’, jest odricanje od nečega. O daru treba razmišljati kao o bogatstvu, a ne nedostatku. Biti u blizini Božjoj – to je dar! Sudjelovati u Božjem djelu čast je i zadaća. Zato to i jest služba izabranih. Pozvani da slijede Krista, svoga Učitelja, odriču se navezanosti na materijalna dobra i prava na bračni život kako bi se u većoj slobodi mogli posvetiti apostolskom služenju.

Osobe posvećene Bogu odgajaju se u skladu sa svojim pozivom. Tko se posvetio u Kristu, taj ljubi duhovnom, nadnaravnom ljubavlju. Njegova je spolnost usmjerena na duhovni život i služenje Crkvi. Besplodan je samo onaj tko živi bez bratske ljubavi. (...) Onaj tko prepoznaje Božji poziv i želi ga slijediti, mora kao osoba dozrijevati, kako usklađivanjem svojih navika prema odabranom zvanju, tako i njegovanjem svoga osjećajnog života u skladu s duhovnim pozivom.”⁶³

Uz tekst se nalazi i fotografija sjemeništaraca, kao i drugi kratki dodatni tekstovi iz Biblije ili papinskih dokumenata.

Nastavni plan i program među odgojno-obrazovna postignuća stavlja: “imenovati i protumačiti vrijednost svećeničkog poziva i života u celibatu i čistoći; poštovati osobni izbor svakoga čovjeka.”⁶⁴

Budući da se ova tema obrađuje već na početku školske godine, kad većina učenika još uvijek nije sigurna u izbor svojeg zvanja, prava aktualizacija postiže se pred kraj godine, kad se u

---

⁶² Isto, str. 18.

⁶³ Usp. Isto, str. 25-27.

⁶⁴ Nastavni plan i program za osnovnu školu, str. 360.

VII. cjelini: *Biti kršćanin u Crkvi i društvu u 1. nastavnoj jedinici: Izbor životnoga poziva* pred učenike ponovo postavlja to životno pitanje. U malom tekstu na margini stranice kod razlikovanja pojmova zanimanje – poziv svećenički poziv se opet spominje u kontekstu izvršavanja Božje volje u svom životu: “Životni poziv: ima šire i dublje značenje od zvanja ili zanimanja. Izabрати način života po kojem ću najbolje ostvariti smisao svoga življenja, biti u službi drugoga, izvršavati volju Božju u svom životu (biti majka ili otac, muž ili žena, svećenik ili redovnik...”⁶⁵

U osmom razredu veliki se dio učenika priprema i za primanje sakramenta potvrde. I to je izuzetna prigoda da se progovori o vjerničkom poslanju, općem, ali i sakramentalnom. Riječ je o VI. cjelini: *Potvrda – snaga kršćanskog poslanja*.

U dokumentu “Nova zvanja za novu Europu” to potvrđuju i sudionici Kongresa o svećeničkim zvanjima: “Svijest, koja je zahvalna što je primila dar vjere, morala bi se redovito pretvarati u želju i volju da prenosi drugima ono što je primila bilo primjerom svoga života, bilo službom kateheze. (...) Kongres je potvrdio važnost kateheze u perspektivi zvanja i pokazao da je slavljenje sakramenta potvrde izvanredan put zvanja za predadolescente i adolescente. Dob za potvrdu trebala bi biti upravo ‘dob zvanja’, kvalificirano razdoblje na pedagoškoj i teološkoj ravni, u kojemu se otkriva, ostvaruje i svjedoči primljeni dar.”⁶⁶

SVEĆENIČKI POZIV U VJERONAUČNIM UDŽBENICIMA ZA SREDNJE ŠKOLE

Uvodne napomene

Samim odabirom srednje škole učenici su već napravili određene odluke i korake prema svojem samoostvarenju. Cjelokupno obrazovanje dobiva novu dimenziju i smisao. Za očekivati je da učenik sve više sebe prepozna u onome što uči i da pod tim vidikom prihvaća i sve poteškoće koje se na tom putu nađu. Jedan se veliki dio učenika, međutim, još uvijek traži, osluškuje i prolazi kroz odlučujuće razdoblje svojeg života.

---

⁶⁵ J. Periš i skupina autora, *S Kristom u život, nav. dj.*, str. 160.

⁶⁶ *Nova zvanja za novu Europu*, br. 27d.

Upravo zato, "iako u ovom programu nisu izričito navedene specifičnosti pojedinih srednjoškolskih smjerova, jasno je da se on neće moći jednako ostvarivati u raznim školama (...)"⁶⁷ Uloga vjeroučitelja je prilagoditi program potrebama i situaciji učenika. Ako se uzme u obzir i podatak da je sve više onih koji se za duhovni poziv odlučuju upravo u razdoblju srednje škole, onda obrada te teme poprima novo, još dublje značenje.

"Tražitelji smisla" - prvi razred srednje škole

U svojoj poruci mladima blagopokojni kardinal Franjo Kuharić je rekao: "Svi vi, mladići i djevojke, niste više djeca. (...) Sada određujete svoj odnos prema samima sebi. Određujete svjesno svoj odnos prema okolini, obitelji (...). Sigurno se pitate na kojim temeljima treba graditi život. (...) Dublje ulazite u pitanje: što je istina? (...) Otvorenim očima, koje su pune mladenačke znatiželje, promatrate svijet u kojem živite."⁶⁸ Ove riječi najbolje opisuju situaciju u kojoj se mladi čovjek u dobi od 14. do 15. godine nalazi.

U potrazi za vlastitim identitetom u novoj sredini učenike se stavlja pred temeljna pitanja o porijeklu, završetku i smislu života. Upoznaju se s fenomenom čovjekove religioznosti kao egzistencijalne ljudske potrebe iz koje su kroz povijest nastajale brojne religije kao pokušaji odgovora na osnovna ljudska pitanja. Ističe se specifičnost kršćanstva i upoznaje lik i djelo Isusa Krista. Prihvatanje kršćanskih vrijednosti i odgovora ovisi o puno čimbenika. Najvažnije je da se učenici "otvore" iskrenom i korektnom dijalogu.

U toj otvorenosti stvaraju se preduvjeti i za govor o duhovnom pozivu. Naime, "smisao crkvenog poziva dolazi od Boga. On daje čovjeku ključ za objašnjavanje i rješavanje temeljnih upita kojim suočava zbilju života: 'Zašto sam na svijetu? Što je život? Koje je pristanište života izvan tajne smrti?' (...) Stoga poziv, koji je i sam tajna, u korijenu objašnjava tajnu čovjekova života, tajnu osobite naklonosti i apsolutne darovanosti".⁶⁹ U tom smislu u *I. cjelini: U*

---

⁶⁷ Usp. Hrvatska biskupska konferencija i Nacionalni katehetski ured, *Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole*, Zagreb, 2002. (dalje: Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole), str. 12.

⁶⁸ Usp. V. Gadža i skupina autora, *Tražitelji smisla*, Vjeronaučni udžbenik za prvi razred srednje škole, Zagreb, 2003., str. 39.

⁶⁹ *Nova zvanja za novu Europu*, br. 16.

potraži za smislom u 5. nastavnoj jedinici: *Živjeti kao protagonist* u tekstu pod naslovom "Temelj smisla" govoreći o potrebi okretanja prema duhovnome, nepropadljivome, o smislu života, među ostalim se spominje i pitanje životnog opredjeljenja: "Smisao je ljudskog života stoga susresti Boga i prepoznati plan koji on ima za svakog pojedinca."⁷⁰ Kao primjer učenike se upoznaje s hrvatskom blaženicom s. Marijom od Propetog Isusa Petković.

V. cjelina: *Isus Krist – vrhunac objave*, 6. nastavna jedinica: *Tko je za mene Isus Krist*: na zadnjim stranicama udžbenika nakon upoznavanja djela i osobe Isusa Krista donose se razna biblijska iskustva osobnog susreta s njime. Ističe se kako susret s Isusom mora biti susret s prijateljem. Takav susret mora uroditi plodom i oduševljenjem iz kojeg proizlazi ono: "Učitelju, što mi je činiti...?" (Mk 10,17-22).⁷¹ Na 209. stranici udžbenika govoreći o osobnom susretu s Isusom još se izravnije dotiče tema poziva: "Isus ne prestaje pozivati mlade na raznim mjestima, usred brojnih naroda, rasa i kultura."⁷² Spominje se i uloga Crkve kao vidljive zajednice Isusovih učenika.

K tome treba reći da i sam *Plan i program u ciljevima i zadacima cjeline* traži "razvijati stav otvorenosti i prihvaćanja Isusove spasenjske poruke (...); osobno se suočiti s Isusom Kristom. Stjecati iskustva prijateljstva s Isusom".⁷³

"Odvazni svjedoci" - drugi razred srednje škole

"Dob u kojoj se učenici nalaze vrlo je osjetljiva. U nerijetkom sukobljavanju s institucionalnim i tradicionalnim na površinu izlazi duboka težnja za formiranjem vlastite osobnosti."⁷⁴ Odatle i nužnost da se progovori o Crkvi, obitelji, religioznim pokretima, savjesti... Ide se za tim da se učenicima pojasni u čemu je razlika između vjere Crkve i subjektivnog traženja istine u kojekakvim trendovskim ponudama.

Budući da je veći dio drugoga godišta posvećen govoru o Crkvi, u sklopu mnogih tematskih jedinica dotiče se problematika svećeničkog poziva. Na poseban način u *I. cjelini: Crkva nastavlja*

---

⁷⁰ V. Gadža i skupina autora, *Tražitelji smisla*, nav. dj., str. 40.

⁷¹ Usp. *Isto*, str. 202-205.

⁷² *Isto*, str. 209.

⁷³ *Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole*, str. 25.

⁷⁴ *Isto*, str. 29.

Kristovo djelo u 5. nastavnoj jedinici: *Crkva – vidljiva zajednica*. Radi se o tome da je “crkvena zajednica ta koja zapravo pomaže svakomu pozvanom otkriti svoj vlastiti poziv”.⁷⁵ Ili, protumačeno riječima papinskih dokumenata: “Svako kršćansko zvanje dolazi od Boga, ali se ostvaruje u Crkvi i uvijek protječe njezinim posredovanjem. Crkva (‘ecclesia’) koja je prema prirodenu ustrojstvu zvanje, istodobno je i roditeljica i odgojiteljica zvanja.”⁷⁶

U udžbeniku pod naslovom “U službi upravljanja i posvećivanja u Crkvi” govori se o Isusovom pozivu i okupljanju Dvanaestorice. Tumači se veza između apostola i danas Bogu posvećenih ljudi.⁷⁷ U tekstu “Posvećene osobe u Crkvi” izravno se govori o redovničkom pozivu:

“Već dvije tisuće godina ove Isusove riječi upućene bogatomu mladiću oduševljavaju mnoge mlade za nasljedovanje Isusa u redovničkom životu. Među vjernicima je u Crkvi odvajkada bilo muževa i žena koje Isus poziva na posvećeni život po evanđeoskim savjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti. Isus je u Evanđelju jasno izrekao što treba činiti onaj tko ga želi slijediti: ‘Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe... (Lk 9,23-24)’.”⁷⁸

Učenici su u istoj lekciji upoznati s time koja je uloga svećenika, po čijem nadahnuću i u čije ime on svjedoči, u čemu se sastoji svećenički život.⁷⁹ Ovo se vezuje na sadržaj teksta pod naslovom “Bit ćete mi svjedoci” gdje se ističe uloga Duha Svetoga kao onoga koji daje snagu svjedočkom životu, kako apostola nekad, tako svećenika danas.⁸⁰

O ovoj temi još se može progovoriti i u *IV. cjelini: Sloboda i savjest*. Udžbenik govori kako se u slobodi ne smiju kršiti ili ugrožavati prava i slobode drugih ljudi. Ako je mogućnost slobodnog odabira zvanja pretpostavka, onda ne bi smjelo biti nikakvih pritisaka od strane roditelja, rodbine ili bilo koga drugoga kad je u pitanju odabir duhovnog poziva, jer “to je poziv na više i veće, na nasljedovanje Isusa Krista i na služenje braći ljudima”.⁸¹

⁷⁵ Usp. *Nova zvanja za novu Europu*, br. 21.

⁷⁶ Ivan Pavao II., *Pastores dabo vobis*, 35.

⁷⁷ V. Gadža i skupina autora, *Odvažni svjedoci*, Vjeronaučni udžbenik za drugi razred srednje škole, Zagreb, 2004., str. 42-43.

⁷⁸ *Isto*, str. 43.

⁷⁹ Usp. *Isto*, str. 43.

⁸⁰ *Isto*, str. 17-19.

⁸¹ *Isto*, str. 179.

3. razred (četverogodišnjih škola)

“Odgojno-obrazovna ponuda u trećoj godini srednjoškolskog vjeronauka želi uputiti mladu osobu na stvaranje etičko-moralne svijesti i savjesti koja uključuje teorijsko opravdanje (...).”⁸² Cjelokupno gradivo usmjereno je na to da učenici shvate kako Božji zakoni na kojima se temelji kršćanski moral ne ugrožavaju čovjekovu slobodu i dostojanstvo. Štoviše, ljudski zakoni tek ako su utemeljeni u Božjem mogu biti u službi čovjeka. U ovoj dobi mladići i djevojke već imaju svoje stavove o mnogim pitanjima. Svrha vjeronauka je da svoje stavove promisle, analiziraju i usklade s onim što ispovijedaju. Nažalost, na tom prevažnom i zahtjevnom putu još uvijek nemaju pri ruci udžbenik, tako da je potreban izuzetan angažman i kreativnost vjeroučitelja.

Što se tiče samog plana i programa govor o svećeničkom pozivu može se uklopiti u *IV. nastavnu cjelinu: “Muško i žensko stvori ih” u 1. tematskoj jedinici: Vrednovanje čovjeka kao muškarca i žene*. Naime, u govoru o ljudskoj spolnosti neizbježno je i pitanje svećeničkog celibata. Potrebno je također upoznati samu bit čovjeka kao osobe, jer “neće se ostvariti uvjerljiva kateheza o zvanju ako se ne dovede subjekte na spoznavanje ne samo onoga koji zove, nego tko je, u očima Božjim, onaj koji biva pozvan”.⁸³

U *2. tematskoj jedinici: Obitelj u Božjem naumu*, plan govori o smislu obitelji, pravima i obavezama, a jedna od obaveza jest i odgoj djeteta u vjeri, što je dobar preduvjet za rađanje, tj. prepoznavanje svećeničkog poziva.⁸⁴

Kad se u *III. cjelini: Ljubav prema Bogu* govori o izrazima istinske ljubavi prema Njemu može se učenike podsjetiti da je “najveća ljubav: dati život. Na što poziva Isus? Slijediti ga, biti i djelovati poput njega. (...) Prihvatiti život kao dar iz ruku Oca da bi se ‘izgubio’ i predao taj dar onima koje mu je Otac povjerio”.⁸⁵

U *V. cjelini: Čovjek i njegovo dostojanstvo*, u kritičkom analiziranju povreda ljudskog života i njegovog dostojanstva lijepo se uklapa Papin govor o “kulturi zvanja” nasuprot “kulturi smrti”.⁸⁶

---

⁸² Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole, str. 41.

⁸³ C. Bissoli, str. 188.

⁸⁴ Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole, 2002., str. 47.

⁸⁵ Nova zvanja za novu Europu, br. 17b.

⁸⁶ “Život je potpuno nezasluzen dar i nema drugog načina života koji bi bio čovjeka dostojan izvan perspektive darivanja samoga sebe. (...) Poziv se rađa iz ljubavi

4. razred srednje škole

Učenici četvrte godine (maturanti) zrelije promišljaju o životu. Lako mogu povezivati sve dosad obrađeno i prepoznati sebe u ulozi suradnika pri ostvarenju Božjeg kraljevstva. Najveći dio ove godine posvećen je govoru o sakramentima s teološkoga i biblijskog polazišta, dok je završni dio usmjeren na njihovu budućnost, tj. na razmišljanje o načinima samoostvarenja, o društvu, radu. Pomalo iznenađen, moram konstatirati da ni za ovo godišće nema službenog udžbenika.

Što se tiče plana i programa, tema svećeničkog poziva nigdje nije samostalno obrađena, ali se može uvrstiti u govor o sakramentima. "Sakramenti, počevši od kršćanske inicijacije prema životu potpuno posvećenom Bogu i Crkvi, kao i sakramenti ozdravljenja, (...) kao i sakramenti u službi zajednice, (...) nose u sebi unutarnju povezanost o prihvaćenom i prizatom pozivu. Dakle, svaki sakrament može se protumačiti uključujući u nj pozivnu dimenziju."⁸⁷ To pogotovo vrijedi kad je riječ o sakramentima krštenja, euharistije i sv. reda. Riječ je, dakle, o *II. cjelini: 2. i 4. nastavnoj jedinici*, te o *4. cjelini: 1. nastavnoj jedinici*.

Kad se govori o sakramentu krštenja, treba imati na umu da su "pozivi na posebno posvećenje Bogu samo nastavak poziva primljenog na krštenju".⁸⁸ Uz pomoć vjeroučitelja maturanti su pozvani da iznova otkriju ljepotu kršćanskog poziva i budu otvoreni za potrebe Crkve. U sakramentu euharistije svećenik je onaj koji predvodi, preko njega se Krist uprisutnjuje. Blagopokojni papa Ivan Pavao II. je rekao da je djelatno sudjelovanje u euharistiji izvor i hrana svih poziva.⁸⁹

Kad se prema Programu govori o sakramentu sv. reda, predstavlja se Isus Krist kao jedini pravi svećenik, uzor i izvor svećeničke službe. Predviđa se i govor o ministerijalnom i općem svećeništvu te o stupnjevima ministerijalnog svećeništva. Potrebno je i objasniti smisao posvećenosti Bogu u potpunom predanju. U

---

i vodi k ljubavi. (...) U temelju te kulture zvanja je kultura novoga života, koja predstavlja život zahvalnosti i nezasluzenosti.", Ivan Pavao II., *Poruka za 30. svjetski dan molitve za zvanja (1993.)*, SVNZ, 80 (1993.), br. 2, str. 45.

⁸⁷ C. Bissoli, str. 194.

⁸⁸ Ivan Pavao II., *Poruka Sv. Oca Pape Ivana Pavla II., za 27. svjetski dan molitve za duhovna zvanja*, SVNZ, 77 (1990.), br. 1, str. 47.

⁸⁹ Usp. *Isto*.

didaktičkim uputama savjetuje se da se pozove netko od svećenika koji bi ispričao svoje iskustvo zvanja.⁹⁰

Nakon tema o sakramentima Program u sklopu govora o radu i stvaralaštvu predviđa i govor o zvanju. U *V. cjelini: Ljudski rad i stvaralaštvo* u *1. nastavnoj jedinici: Zvanje i zanimanje* kao jedan od ciljeva jest pomagati učenicima “u jasnom poimanju zvanja i otkrivanju vlastitog zvanja i poziva”.⁹¹ U svojoj poruci za Dan zvanja Ivan Pavao II. poručuje: “U okviru kršćanskog života svaki krštenik prima svoj poziv od Gospodina. Svi su ti pozivi važni, svi zaslužuju visoko poštovanje i priznanje, sve ih treba prihvatiti i slijediti s velikodušnošću. Ipak, Gospodin Isus, osnivajući Crkvu htio je ustanoviti posebne službe koje povjerava onima između svojih učenika koje slobodno odabire.”⁹²

3. razred trogodišnjih škola

Završni razred trogodišnjih, dakle, strukovnih škola u svojem programu u *VI. nastavnoj cjelini* kao zasebnu temu donosi *Duhovni poziv*.

Nakon općenitog govora o pozivu, zvanju i braku obrađuju se vrste svećeništva, fenomen poziva, stupnjevi reda, posvećenost svećenika zvanju i zajednici. Među glavne ciljeve i zadatke ove cjeline spada i “ojačati svijest o svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj ulozi svih kršćana. Predstaviti uzvišenost i zahtjevnost svećeničkog poziva, te važnost odgovaranja na poziv Božji u osobnom izboru”.⁹³ Kao i u 4. razredu i ovdje bi dobro došlo pozvati kojeg svećenika da svojim iskustvom posvjedoči učenicima poziv. Sukladno smjernicama Ivana Pavla II. koji je rekao da o svetosti pozvanih ovisi snaga njihova svjedočanstva, koja može dotaći osobe potičući ih da svoj život povjere Kristu.⁹⁴

---

⁹⁰ *Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole*, str. 60.

⁹¹ *Isto*, str. 61.

⁹² Ivan Pavao II., *Poruka za dan zvanja 1985. godine*, SVNZ, 77 (1985), br. 1, str. 85.

⁹³ *Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole*, str. 77.

⁹⁴ Usp. Ivan Pavao II., *Poruka za 26. svjetski dan molitve za duhovna zvanja*, SVNZ, 76. (1989), str. 40, 41; Ivan Pavao II., *Poruka za Svjetski dan molitve za zvanja* (2005), SVNZ, 92 (2005), br. 1, str. 17-18.

ZAKLJUČNE MISLI

Naputak hrvatskih biskupa o vjeronauku u školi i župnoj katezezi ističe da vjeronauk nije samo poučavanje već predmnijeva i cjelovit razvojno-odgojni rast vjeroučenika, u koji su uključeni um i srce, njegova sadašnjost i njegova budućnost, njegova obitelj, župna i društvena zajednica.⁹⁵ Suočen s činjenicom da crkveni dokumenti svake godine potiču vjeroučitelje i katehete na govor vjeroučenicima o crkvenim zvanjima, potražio sam u udžbenicima i programima za osnovnu i srednju školu u RH koliko odjeka imaju u njima ti crkveni dokumenti. Da bi se dobila jasna slika Božjeg poziva cjelokupni plan i program mora se promatrati integralno, sukladno rastu i sazrijevanju učenika.

Premda su tekstovi za nastavne cjeline gotovo primjereno izabrani i slikovno popraćeni, dojam je da je, zbog znanstvenog pristupa poučavanju, previše inicijative prepušteno vjeroučiteljima. Problem je što tzv. mozaički pristup u kreiranju udžbenika često ostavlja dojam nedorečenosti, a uspješnost kateheze ovisi isključivo o sposobnostima i kompetencijama vjeroučitelja. Kad, dakle, govorimo o tekstovima i slikama koje provode nalog crkvenog Učiteljstva za animaciju crkvenih poziva i u školskom vjeronauku, taj govor je više općenit nego izričit, dapače, bez izravnog uključivanja učenika u raspravu koja bi im omogućila snažnije razabrati Božji zov u crkvenu službu.

Ono što bi također moglo biti još više izraženo, jest ukorijenjenost zvanja u Bogu, njegovu zovu u kontekstu otkupljenja i spasenja čovjeka. Bez vertikalne korelacije govor o duhovnom pozivu ostaje samo ideja, fenomen, tj. biva sterilan. Isus na osobiti način otkriva misterij kršćanskih zvanja. Njegov primjer poučava kako zvanja posvećena Bogu i Crkvi "zahtijevaju spremnost da se žrtvuje vlastiti život da bi drugi imali život, da bi ga imali u izobilju".⁹⁶

U okviru kršćanskog života svaki krštenik prima svoj "poziv" od Gospodina. Svi su ti pozivi važni, svi zaslužuju visoko poštovanje i priznanje, sve ih treba prihvatiti i slijediti s velikodušnošću. Ipak, Gospodin Isus, osnivajući Crkvu, htio je ustanoviti posebne službe

⁹⁵ Usp. *Poruka hrvatskih biskupa o vjeronauku u školi i župnoj katezezi*, Zagreb, 15. lipnja 2000., u: *Katehetski Glasnik*, VI. (2008.), br. 1., str. 91.

⁹⁶ Ivan Pavao II., *XIX. Svjetski dan molitve za zvanja - 2. svibnja 1982.*, SVNZ, 4 (1982), str. 138-140.

koje povjerava onima između svojih učenika koje slobodno odabire. I zato prenošenje vjere mora biti jasno: Isus je Krist, Bog. Ne poziva neki samozvani prorok, utemeljitelj jedne od religija, već Božji Sin. Učeniku to, međutim, neće biti jasno ako se naglašava Crkva kao institucija nauštrb povijesno-spasenjske dimenzije.

Stoga vjeroučitelji, imajući u vidu značaj crkvenih poziva i tegobne društvene prilike koje nisu uvijek otvorene crkvenim zvanjima te krizama koje odaziv i ostvarenje takvog zvanja prate, moraju unutar zadanih nastavnih cjelina i nastavnih jedinica, i kad u njima to nije izričito navedeno, posve jasno aktualizirati Papin zov, koji je krik Crkve današnjeg doba, na animaciju crkvenih poziva, i otvoreno reći vjeroučenicima: "Od mnogih od vas Gospodin Isus traži da ostavite sve kako bi nasljedovali Njega siromašnog, čistog i poslušnog. Gledajte na spremnost apostola."⁹⁷

Čini se da je, kako je već spomenuto, izostala primjerena metodička animacija na koju je Ivan Pavao II. pozvao osobnim primjerom pozivanja i riječima: "Htio bih otvoreno govoriti s vama o stvarima koje su naročito važne ne samo za vas, već i za čitavo čovječanstvo. Htio bih vas pojedinačno pitati: Što ćeš biti u svom životu? Koji su tvoji planovi? Jesi li ikad pomislio da svoj život posvetiš potpuno Bogu? Misliš li da postoji nešto uzvišenije od toga da Isusa dovodiš ljudima i ljude Isusu?"⁹⁸

Iz rečenoga još više proizlazi potreba pravilne i pravodobne korelacije školskog vjeronauka i župne kateheze. Štoviše, školski bi vjeronauk trebao potvrđivati svoj smisao i svoje plodove u zajednici vjernika kojoj učenik pripada – u župi. Dapače, i škola i župa su mjesta katehizacije. Doduše, sa svojim specifičnostima, ali od istog Duha polaze i prema istom Cilju vode. Stoga sam u školskim udžbenicima očekivao nešto više citata, tj. tumačenja vjere iz Katekizma katoličke Crkve.

Ako je dosadašnji navještaj i nauk o crkvenim pozivima u vjeronaučnim vrelima bio "usmjeren na nastavnika" i na "sadržaj koji student treba svladati", uistinu će na dobro poslužiti jasnije izražene "kompetencije koje student treba steći na kraju određenoga obrazovnog procesa", pa i unutar vjeronaučne nastave, a "koje bi kompetencije trebao imati nastavnik religijske nastave".

---

⁹⁷ Ivan Pavao II., *Poruka za dan zvanja 1985. god.*, SVNZ, 77. (1985), br. 1, str. 85.

⁹⁸ Ivan Pavao II., *XXI. svjetski dan molitve za zvanja – 13. svibnja 1984.*, SVNZ, 71 (1984), br. 4, str. 120-123.

Ako se u vjeronaučne cjeline i jedinice primijene ovdje predstavljene smjernice za animaciju crkvenih zvanja, nadam se da barem u jednom dijelu neće “u središtu teološkog studija kao i vjeroučiteljske nastave biti obilje sadržaja kojemu nedostaje jasnoće glede kompetencija koje želi promicati”.⁹⁹

Stoga, nakon proučavanja udžbenika za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, mogu zaključiti da uz budno praćenje vjeronaučnog procesa koji potiču i prate pastiri Crkve, čije su kompetencije ukorijenjene u poslanju koje dolazi “odozgo” i uz otvorenost vjeroučitelja i vjeroučenika Duhu Svetom, neće doći do dekatehizacije ili dekonfesionalizacije vjeronauka u školi. Bio bi to i za oživljavanje crkvenih zvanja vrlo poguban proces jer bi govor o njima bez ukorijenjenosti u povijesti spasenja i učiteljstvu Crkve izgubio svoj proprium.

ANIMATION OF CHURCH VOCATIONS IN RELIGIOUS TEACHING TEXTBOOKS FOR PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

This article is the analysis of talking about the vocation of priesthood in the curricula and textbooks for religious teaching in primary and secondary schools. The teaching units and lessons are evaluated as from theological-pastoral aspect so too from pedagogical-psychological aspect. The starting point of this analysis is the documents of Church teaching and Pope's messages sent on the occasion of the World's Day of Vocations. The first part is about the idea of catechesis in general, trying to point out that school religious-teaching has always been and has to remain the teaching in faith, listening to the reverberation of the words of the One who makes Himself heard.

In the second part the author investigates what kind and how strong the impact is that the contents and methods by which the

---

⁹⁹ R. Razum, *Obrazovanje učitelja i nastavnika, Lada* (časopis za promicanje religioznog odgoja i vrijednosti kršćanske kulture), godina 3, br. 2 (8), lipanj 2008., str. 32.

topic is treated exert on the pupils. He also analyses the role of the catechist. He sees it as a part of mission of the Church; he recognizes the need of correlation and rootedness of school religious teaching in relation to the One who is calling, to the Revelation and to the experience of the Church in which the history of salvation is continuing. When reviewing the direct or indirect catechesis of vocation the author notices the insufficiency of actualisation of religious teaching texts in terms of a direct question to the pupils in which way they respond to God's calling and which is the reason of crisis of vocations in today's world.

In the end he concludes that a mosaic and integral approach to the treatment of this topic is exceptionally delicate for the one who teaches, as assisted by a textbook so too by his/her own evidence of faith.

Key words: *vocation, call, mission, catechesis, school religious-teaching, Church, correlation, shepherds, faith, religious-teaching textbook, curriculum of school religious-teaching, method.*